

FROSTATING LAGMANNSRETT

KJENNELSE

Avsagt: 24.01.2014 i Frostating lagmannsrett,

Saksnr.: 14-010513SAK-FROS

Dommere:

Lagdommer
Lagdommer
Lagdommer

Sissel Endresen
Marit Forsnes
Arne K. Uggerud

Ankende part	NRK Trøndelag v/Randi Lillealtern
Ankende part	Dagbladet v/Harald Klungtveit
Ankende part	Adresseavisen v/Pål Solberg

Saken gjelder klage på beslutning om forbud om offentlig gjengivelse og begjæring om utskrift av tre fengslingsavgjørelser.

I forbindelse med fengslingskjennelser i sakene 14-010509, 14-010510 og 14-010513 la lagmannsretten ned forbud om at innholdet i kjennelsene skulle kunne offentliggjøres. Videre ble det besluttet at det ikke skulle gi innsyn i annet enn slutningen.

Adresseavisen hadde før kjennelsene ble avsagt anmodet om at lagmannsretten ikke forbød offentlig gjengivelse av fengslingskjennelsene. Forut for avsigelsen av kjennelsene ble det bedt om uttalelser fra aktor i saken og fra de tiltaltes forsvarere.

Etter at utskrift ble nektet, har Adresseavisen, Dagbladet og NRK Trøndelag henvendt seg til retten, hvor det dels er bedt begrunnelse for beslutningen, dels om ny behandling av saken, dels om adgang til merinnsyn.

En avgjørelse om å nekte utskrift kan kreves forelagt retten til avgjørelse, jf. straffeprosessloven § 28. En beslutning om forbud om offentlig gjengivelse kan ankes, og lagmannsretten kan da ta stilling til om avgjørelsen skal omgjøres. Lagmannsretten vil i det følgende ta stilling til de nevnte spørsmål.

Adresseavisen har i det vesentlige anført:

Avisen har allerede før kjennelsen ble avsagt anmodet om at lagmannsretten ikke skulle forby offentlig gjengivelse av fengslingskjennelsene. Dette ble også forelagt aktor og forsvarerne. Avisen mottok ikke noe begrunnet svar på dette før kjennelse med referatforbud og utskriftnektelse ble avsagt.

Konkret til aktors redegjørelse viser avisen til at en sentral del av journalistikken er å opplyse allmennheten og bidra til at politiet får verdifulle tips, og å beskytte mennesker mot overgrep og forsømmelser fra myndighetene. Dette er begrunnelsen for offentlighetsprinsippet i rettspleien.

I denne saken er blant andre samboeren til den drepte en av de siktede. Han henvendte seg til politiet for å få hjelp, men endte opp som siktet. Det er viktig for avisen å få kunnskap om saken, for å forsikre seg om at det ikke er begått urett. Innsikt i kjennelsene er derfor viktig. Forsvarer er også bundet av forbudet, og kan dermed ikke bidra.

Lagmannsretten har dessuten vurdert fengslingsspørsmålet for en av de siktede annerledes. Det er da grunn til å spørre om det er hold i siktelsen.

Aktor har uttrykt bekymring for at det kan komme feilopplysninger fra pressen, som kan påvirke vitner som ikke er avhørt. Jo mer pressen vet om en sak desto større mulighet er

det for å unngå feilinformasjon. Domstolloven § 130 første ledd er i så måte et dårlig grunnlag for å unngå dette.

Dagbladet har i det vesentlige anført:

Det er ikke opplyst noen hjemmel for avslaget om innsynsrett. Retten synes her å ha forvekslet forbudet om offentlig gjengivelse med avslag på innsynsrett. Det er lang praksis for å frigi alle fengslingskjennelser for pressen, og å påpeke forbudet mot offentlig gjengivelse.

Kjennelser kan også utformes slik at hensyn til politiets etterforskning kan ivaretas.

Det er viktig for pressen å kunne innhente utfyllende bakgrunnsinformasjon som ikke er tenkt for publisering. Det er uheldig om det ved enkelte domstoler etableres en praksis for hemmelighold av den eneste skriftlige begrunnelsen for frihetsberøvelse.

Kravet om innsyn bes behandlet på nytt og begjæringen om digitalt innsyn opprettholdes.

NRK Trøndelag har i det vesentlige anført:

Under henvisning til offentlighetsloven § 11 bes det at det gis innsyn i fengslingskjennelsene. Merinnsyn bør tillates i en slik sak. Eventuell taushetsbelagt informasjon kan i tilfelle tas ut.

Advokat Svanem har på vegne av sin klient anført:

Siktede ønsker at pressen og media for øvrig skal gis mest mulig innsyn i saken.

Han har mistet den som var hans samboer gjennom 11 år. Situasjonen, og domstolenes avgjørelse i fengslingsspørsmålet fremstår for ham uvirkelig og urimelig.

Advokaten viser til at alle saksdokumenter er klausulert for ham, bortsett fra påtegningen om fengsling og beslutningen om pågripelse, med siktelsen.

Han har besluttet ikke å motta de klausulerte dokumentene idet han ikke kan foreholde sin klient innholdet av disse. Han har heller ikke fått kopi av fengslingskjennelsene overfor de medsiktete.

Advokat Wiig har på vegne av sin klient anført:

Han har ingen innvendinger til at pressen og media får tilgang til avgjørelsene, men viser til at det er noe spesielt at journalisten i tilfelle får større innsikt enn han som forsvarer, idet han ikke har noen kunnskap til innholdet av fengslingskjennelsene overfor de medsiktede.

Påtalemyndigheten har i det vesentlige anført:

Sakens dokumenter er i all hovedsak klausulert for forsvarerne. Advokat Wiig og advokat Svanem har ikke ønsket å benytte seg av adgangen til å se dokumentene.

Følgende dokumenter er ikke klausulert for advokat Wiig: 01,02; 05,01; 05,03; 05,07; 07,04; 07,05; 07,06; 08,18; 08,31; 11,05.

Følgende dokumenter er ikke klausulert for advokat Svanem: 01,03; 05,04; 05,06; 05,08; 08,17; 08,21; 08,23 og 08,24.

Dokumentnumrene samsvarer med nummereringen slik dokumentene var organisert ved fengslingsbehandlingen.

Advokat Engebretsen har fått innsyn i alle dokumenter, dog slik at disse også er klausulerte. Følgende dokumenter er ikke klausulerte: 01,04; 05,08 og 08,26.

Forsvarerne er ikke kjent med siktelsens innhold hva angår de medsiktede.

Hva angår spørsmålet om innsyn begrunnes dette i bevisforspillelsesfare. Saken er i en tidlig fase, og en rekke vitneavhør gjenstår. Fortsatt har man ikke oversikt over aktuelle vitner.

Journalistene driver egen etterforskning og kan sette sammen ulike opplysninger og presentere dette. Feilopplysninger kan påvirke vitner som ikke er avhørt, eventuelt personer som skal kontaktes ved rundspørring.

Lagmannsretten skal bemerke:

Forbudet om offentlig gjengivelse:

Etter domstolloven § 130 første ledd bokstav b kan retten forby offentlig gjengivelse av en kjennelse eller en beslutning i en straffesak avsagt utenfor hovedforhandlingen dersom hensynet til etterforskningen krever det.

Store deler av sakens dokumenter er unntatt fra innsyn for de siktede, slik at de i praksis ikke har fått tilgang til opplysninger i sakene som gjelder de medsiktete. Dette gjelder også siktelsene. Det vises til straffeprosessloven § 242. De siktedes forsvarere er gitt anledning til innsyn i saksdokumentene, under pålegg av at disse ikke bringes videre til andre, herunder siktede. I den utstrekning kjennelsene inneholder opplysninger som er klausulerte, vil de ikke kunne gjengis offentlig. Da vil hensikten med klausuleringen være forfeilet.

Lagmannsretten legger etter dette til grunn at i den utstrekning opplysninger som er klausulerte er gjengitt i kjennelsene må disse deler av kjennelsene unntas offentlighet, for å sikre formålet med klausuleringen.

Øvrige opplysninger i kjennelsene kan unntas i den utstrekning det for øvrig foreligger bevisforspillelsesfare. Det kan være aktuelt å begrense forbudet til de deler av kjennelsen som inneholder klausulerte opplysninger, eventuelt begrunnes i bevisforspillelsesfaren generelt.

Lagmannsretten har gjennomgått kjennelsene med siktemål å avklare om forbudet kan begrenses til nevnte innhold. For så vidt gjelder siktelsens innhold, den konkrete vurderingen av skjellig grunn til mistanke og av bevisforspillelsesfaren, har lagmannsretten i alle tre kjennelsene henvist til og til dels gjengitt opplysninger som fremkommer av saksdokumentene for de øvrige siktede og som er klausulerte. I den nærmere vurderingen er slike opplysninger til dels konkret brukt i argumentasjonen.

Det øvrige innholdet i kjennelsene er en mer summarisk vurdering av de øvrige fengslingsvilkår. Det anses lite hensiktsmessig å foreta en gjennomgang og utsladding av de opplysningene i kjennelsene som er klausulerte, da det øvrige innhold er av mer generell karakter. Lagmannsretten er etter dette blitt stående ved at forbudet om offentlig gjengivelse av kjennelsene i sin helhet skal opprettholdes, og slik at tidligere beslutning opprettholdes.

Adgang til utskrift:

Etter straffeprosessloven § 28 kan det kreves utskrift av dokumenter i en bestemt straffesak som retten har avsluttet behandlingen av, og gjelder i praksis dommer. Retten til innsyn i/utskrift av blant annet kjennelser i en pågående sak følger av forskrift om offentlighet i rettspleien, kapittel 3 § 8. Bestemmelsen henviser til straffeprosessloven § 28 tredje ledd, og gir bestemmelsene i straffeprosessloven § 28 annet, tredje, sjette og sjuende ledd tilsvarende anvendelse for kjennelser, jf. forskriften § 8, 4. ledd. Etter straffeprosessloven § 28 tredje ledd kan retten nekte utskrift av avgjørelser hvor det gjelder forbud om offentlig gjengivelse.

Straffeprosessloven § 28 fjerde ledd regulerer tilfeller hvor utskrift skal nektes. Det gjelder for opplysninger unntatt fra innsyn i medhold av blant annet straffeloven § 242 a og saker hvor retten ellers har pålagt hemmelighold. Det er ikke tilfelle i vår sak, slik at vurderingstemaet blir om det er grunnlag for å nekte pressen eller media for øvrig innsyn i avgjørelsene.

Spørsmålet er så om det bør gis anledning til utskrift for pressen og media for øvrig, slik at avgjørelsene gjøres tilgjengelig på lukkede pressesider. Det er som det er påpekt, praktisert en vidtgående adgang til at media gis utskrift, men slik at innholdet ikke kan formidles videre. Det avgjørende vil da være om pressen eller media for øvrig i sitt journalistiske arbeid slik som politiet påpeker kan komme til å gjøre bruk av sin kunnskap på en måte som kan skade etterforskningen. Dette gjelder særlig tidlig i etterforskningsfasen. Som en av forsvarerne peker på, vil media i tilfelle offentliggjøring ha bredere kunnskap om saken samlet sett enn den enkelte forsvarer. På den annen side har etterforskningen nå pågått i mer enn en uke. Det har også skjedd en ikke uvesentlig avklaring i og med at drapsofferet nå er funnet og identifisert. Lagmannsretten viser også til at de klausulerte opplysningene som er omtalt i kjennelsen totalt sett er begrensede.

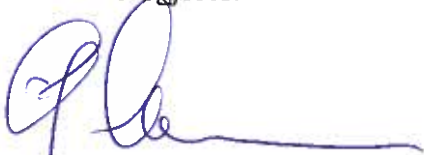
Pressen og media for øvrig har en klar interesse i å ha tilgang til opplysninger i straffesaker, for å ivareta sin samfunnsoppgave. De opplysninger som de får hånd om, skal ivaretas ut presseetiske krav, og under redaktøransvar. Ut fra en avveining av de ulike hensyn finner lagmannsretten at utskrift kan gis. Det understrekes at opplysningene som kjennelsene inneholder ikke kan gjengis offentlig. Det forutsettes at pressen er seg sitt ansvar bevisst slik at opplysningene heller ikke på annen måte brukes slik at etterforskningen kan skades. Det vises særlig til at pressen og media for øvrig har kunnskap som den enkelte forsvarer ikke har tilgjengelig, noe som krever særlig varsomhet.

Rettens nektelse av utskrift overfor media omgjøres etter dette.

Kjennelsen er enstemmig.

SLUTNING

1. Forbudet mot offentlig gjengivelse av kjennelsene i sak 14-010509SAK-FROS, sak 14-010510SAK-FROS og sak 14-010513SAK-FROS omgjøres ikke
2. Beslutningen om å nekte utskrift av kjennelsene overfor pressen og media for øvrig omgjøres.

Sissel Endresen

Marit Forsnes

Arne K. Uggerud